

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้าน การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลง นี้จะครอบคลุมไปทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยด้วย ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระแสการเปลี่ยนแปลง เป็นไปอย่างรวดเร็ว ได้แก่ความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการ (พนม พงษ์ไพบูลย์ 2532 : 7) การสื่อสารโทรคมนาคมสมัยใหม่และวิทยาการคอมพิวเตอร์ กระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะ เป็นไปอย่างต่อเนื่องในอนาคตและกระแสดังกล่าว จะเป็นแรงผลักดันให้สภาพทางการศึกษา เปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปรัชญาการศึกษา การบริหาร การจัดการ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน บทบาทของครูและบุคลากรทางการศึกษา

การบริหารและการจัดการศึกษาในทศวรรษหน้าการบริหารจัดการจะเป็นไปใน ลักษณะเช่นเดียวกับการบริหารธุรกิจ ผู้บริหารจะลดบทบาทในการดำเนินงานแบบสั่งการลง การบริหารจะเป็นไปในลักษณะการประสานงาน ผู้บริหารจะเป็นผู้ประสานประโยชน์และเป็น ผู้แทนของทุกฝ่ายเป็นผู้แนะนำสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน (วีระ บำรุงรักษ์ 2539 : 110) รวมทั้งต้องมีปัจจัยของการเป็นผู้นำ กล่าวคือ การมองการณ์ไกล ความเป็นผู้นำ มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการเจรจาจูงใจ มีความคิดในเชิงธุรกิจ รับผิดชอบ และประนีประนอม (दनัย เทียนพุดิ 2536 : 203 - 207)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนเป็นการจัดการศึกษาที่จะต้องเร่งรัดเรื่องมาตรฐาน คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตโดยเฉพาะ การจัดการศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัย เพราะการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการเตรียม ความพร้อมและเป็นวัยที่มีความสำคัญที่จะเป็นพื้นฐานในการเรียนระดับประถมศึกษา (เกษม ศิริสัมพันธ์ 2526 : 15) เปรียบเสมือนเป็นการเตรียมวัสดุเพื่อการก่อสร้างรากฐานของบ้านถ้าวัสดุ ที่เตรียมมามีคุณภาพดี มีมาตรฐานการจัดการดี วางแผนดี จะส่งผลให้การก่อสร้างรากฐาน ทางการศึกษามีคุณภาพและในขณะเดียวกัน จำรัส นองมาก (2542 :10) กล่าวว่า โรงเรียน

เอกชน จะต้องพัฒนาตนเองอันเนื่องมาจากกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 กำหนดไว้ว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย" ในอนาคตโรงเรียนเอกชนที่มีคุณภาพเท่านั้นสามารถดำรงอยู่ได้ โรงเรียนที่ไม่พัฒนาจะต้องปิดกิจการไม่สามารถดำรงอยู่ได้

สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนโดยเฉพาะโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเปลี่ยนแปลงไป จะต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพมีคุณลักษณะ และบทบาทหน้าที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพที่จะเกิดขึ้น จึงจะเอื้ออำนวยต่อการบริหารจัดการในอนาคต เนื่องจากคุณลักษณะหรือคุณสมบัติพิเศษของผู้บริหารเป็นสิ่งเกื้อกูลให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ 2525 : 18 อ้างอิงมาจาก Hodge and Johnson 1920) ส่วน อรุณ รักธรรม (2522 : 187-188) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งของการบริหารงาน ผู้บริหารเปรียบประดุจดวงประทีป หรือหลักสำคัญของหน่วยงาน ซึ่งมีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ต่อผลงานและต่อคุณภาพของงาน โดยส่วนรวม สำหรับ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2529 : 39) อธิบายว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในขั้นตอนของกระบวนการบริหารซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการ จัดองค์การ การจัดบุคลากร การอำนวยการ การประสานงาน การรายงานและการจัด งบประมาณ อันจะทำให้การปฏิบัติงานตามภารกิจให้บรรลุเป้าหมายนั้นจำเป็นต้องมีทักษะในการบริหารสามทักษะ คือทักษะทางเทคนิค ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์และทักษะทางมโนคติ พันธ์ หันนาคินทร์ (2524 : 7) กล่าวเพิ่มเติมว่า ผู้บริหารนอกจากมีความรอบรู้ในภารกิจ กระบวนการและทักษะในการบริหารแล้ว คุณลักษณะที่ควรแก่การยอมรับและยกย่องนับถือ ก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งของผู้บริหารที่มีคุณภาพ ซึ่งความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของ ภิญญา สาร (2525 : 531) กล่าวว่า ผู้บริหารและผู้นำควรมีคุณลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากคนโดยทั่วไปห้าประการคือ ความมีชีวิตชีวาและทนงาน ความสามารถในการตัดสินใจ ความสามารถในการจูงใจ ความรับผิดชอบและความฉลาด ไหวพริบ ส่วนวิจิตร วรุตบางกูรและสุพิชญา ธีระกุล (2523 : 74-76) เชื่อว่าผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำ มีความรู้และประสบการณ์ มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรมและมีสุขภาพดี จะเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ สำหรับ สมพงษ์ เกษมสิน (2521 : 29-296) มีความเห็นว่า คุณลักษณะอันจำเป็นของผู้บริหารนั้น ควรประกอบด้วยความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ สติปัญญาร่างกายและบุคลิกภาพ ซึ่ง ธงชัย สันติวงษ์ (2519 : 403) เชื่อว่าหน่วยงานใดที่ผู้บริหารมีคุณลักษณะเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรแล้ว

ย่อมเป็นที่หวังผลในความสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง แต่ในทางกลับกัน ถ้าผู้บริหารมีคุณลักษณะไม่ตรงกับความต้องการของบุคลากรย่อมเป็นการทำลายขวัญและกำลังใจของบุคลากรในหน่วยงาน ทำให้หน่วยงานประสบความล้มเหลวได้ สรุปได้ว่าคุณลักษณะของผู้บริหารมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งปัญหาที่ก็คือว่า สำหรับโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในทศวรรษหน้า ผู้บริหารจะมีคุณลักษณะอย่างไร อันเป็นที่พึงประสงค์ เป็นปัญหาที่สำคัญ จำเป็นต้องศึกษาวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาแนวโน้มคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในทศวรรษหน้า (2544–2553) สำหรับโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อจัดลำดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในทศวรรษหน้า (2544–2553) สำหรับโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

1. เป็นการศึกษาแนวโน้มคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในทศวรรษหน้าสำหรับโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราชในช่วงปี พ.ศ. 2544 – 2553 เท่านั้น เพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ซึ่งสามารถจะนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนบุคลากรในช่วงดังกล่าวได้
2. เป็นการศึกษาที่รวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญโดยเทคนิคเดลฟายสอบถามสองรอบ
3. เป็นการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในกรอบความคิดเบื้องต้นที่ได้จากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผสมผสานกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาปฐมวัย

5. ตัวแปร ได้แก่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในทศวรรษหน้า (2544 - 2553)

สำหรับโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การคาดการณ์แนวโน้มคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าสภาพการจัดการศึกษาของประเทศดำเนินไปอย่างปกติไม่มีวิกฤติการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมมากอย่างรุนแรง
2. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ตอบด้วยความเต็มใจและจริงใจ โดยที่แต่ละคน มีอิสระในการตอบแบบสอบถามอย่างเต็มที่
3. วัน เวลา ในการตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันในแต่ละรอบ ไม่มีผลต่อความคิดเห็นในการตอบแบบสอบถามของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
4. ข้อความเห็นที่จะถือว่าเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องเกี่ยวกับแนวโน้มด้านต่าง ๆ ของคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่พึงประสงค์นั้น ต้องเป็นข้อคิดเห็นที่มีค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป มีค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ 1.50 ลงมา และค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับค่าฐานนิยม ตั้งแต่ 1.00 ลงมา

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในด้านการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนโดยเฉพาะการบริหารบุคลากร
2. แนวโน้ม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
3. ทศวรรษหน้า หมายถึง ช่วงระยะเวลา 10 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 - 2553
4. กระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศ หมายถึง สภาพความเป็นไปของประเทศทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อันเป็นผลมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก และมีผลต่อการบริหารงานและการจัดการศึกษาในอนาคต

5. การศึกษาระดับปฐมวัย หมายถึงการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กในอายุตั้งแต่ 3 ปี ถึง 6 ปี เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้มีการพัฒนาความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สามารถใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการกำหนดคุณสมบัติและแนวทางในการกำหนดหลักเกณฑ์ให้บุคคลดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาปฐมวัยให้ได้คุณภาพมาตรฐานยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของประเทศ